

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-67>

**VOLUNTEERING, HUMANITARIAN INITIATIVES
AND SOLIDARITY NETWORKS:
LOCAL AND GLOBAL PRACTICES**

**КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ:
УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД МОБІЛІЗАЦІЇ
МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ**

Honcharova O. S.

*Candidate of historical sciences,
associate professor
Professor of the department of history
of Ukraine,
Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine*

Гончарова О. С.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України,
Харківський національний
педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна*

Brahina T. M.

*Candidate of philosophical sciences,
associate professor
Professor of the department of folk
choreography and dance theory,
Kharkiv State Academy of Culture
Kharkiv, Ukraine*

Брагіна Т. М.

*кандидат філософських наук,
доцент,
доцент кафедри народної
хореографії та теорії танцю,
Харківська академія культури
м. Харків, Україна*

Brahin Yu. A.

*candidate of cultural studies, associate
professor
Professor of the department of
UNESCO "Philosophy of human
communication" and social and
humanitarian disciplines,
State Biotechnical University
Kharkiv, Ukraine*

Брагін Ю. А.

*кандидат культурології, доцент,
доцент кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних
дисциплін,
Державний біотехнологічний
університет
м. Харків, Україна*

Повномасштабна російська агресія проти України, розпочата 24 лютого 2022 року, стала не лише масштабним військово-політичним викликом, а й важливим випробуванням для системи міжнародних комунікацій та гуманітарної взаємодії. У цих умовах культурна дипломатія набула особливого значення як інструмент представлення українського досвіду війни у світовому публічному просторі та мобілізації міжнародної підтримки. Через культуру, мистецтво, публічну

історію та різноманітні комунікативні практики Україна не лише інформує світову спільноту про перебіг війни, але й формує емоційно та ціннісно насичений образ боротьби за свободу, демократію та право на існування.

Культурна дипломатія у воєнний період виконує кілька взаємопов'язаних функцій, які виходять далеко за межі традиційного культурного обміну. У контексті російсько-української війни вона стала важливим інструментом стратегічних комунікацій та так званої «м'якої сили», що сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу держави і зміцненню її підтримки з боку світової спільноти [3, с. 46–47].

Передусім культурна дипломатія сприяє донесенню українського наративу про війну до міжнародної аудиторії та протидіє російській дезінформації і пропаганді. Через культурні проекти, мистецькі виставки, кінопокази, театральні вистави, літературні презентації та публічні дискусії Україна має можливість розповісти світові про власний досвід війни, руйнування культурної спадщини та боротьбу за незалежність. Показовим прикладом є численні виставкові проекти українського мистецтва в європейських музеях і галереях після 2022 р., які демонструють сучасні художні рефлексії війни та українську культурну ідентичність. Такі ініціативи дозволяють міжнародній аудиторії краще зрозуміти контекст російсько-української війни та формують альтернативу російським пропагандистським наративам [1, с. 92–93]. Важливим елементом цієї комунікації є також презентації українського кіно на міжнародних фестивалях, публічні лекції та дискусії про історію і культуру України, що сприяють поширенню достовірної інформації про події війни. Так, одним із найрезонансніших прикладів презентації українського кіно на міжнародній арені в умовах війни став документальний фільм «20 Days in Mariupol» режисера Мстислава Чернова [5]. Стрічка створена журналістами агентства «Associated Press» та розповідає про перші тижні облоги Маріуполя російськими військами у 2022 році. Фільм базується на реальних відеоматеріалах, знятих під час перебування міжнародної журналістської групи у місті, яке стало одним із символів трагедії та героїзму українського спротиву. Фільм виконує важливу функцію культурної дипломатії, оскільки через документальне кіно доносить до міжнародної аудиторії безпосередній досвід війни, руйнування міста та гуманітарної катастрофи. Завдяки широкому фестивальному та медійному розголосу стрічка стала одним із ключових культурних свідчень російсько-української війни, сприяючи формуванню міжнародної солідарності з Україною та протидії російській пропаганді.

Другою важливою функцією культурної дипломатії є створення простору міжнародної солідарності. Культурні ініціативи об'єднують

митців, науковців, громадські організації та культурні інституції різних країн, формуючи мережі підтримки України. Наприклад, після початку повномасштабного вторгнення у багатьох європейських містах були організовані благодійні концерти, виставки та фестивалі української культури, спрямовані на підтримку українських митців і збір коштів для гуманітарних потреб. Значну роль у цьому процесі відіграють міжнародні культурні платформи, де українські митці мають можливість представляти свої роботи і водночас розповідати про реальні війни. Такі ініціативи сприяють формуванню глобальних культурних мереж солідарності та підтримки України, що має важливе значення для консолідації міжнародної спільноти навколо українського питання [4, с. 172].

Третьою важливою функцією культурної дипломатії є актуалізація історичної пам'яті та переосмислення місця України у світовому культурному і політичному контексті. Через культурні проекти, музейні виставки, мистецькі акції та публічні дискусії відбувається осмислення історичного досвіду України, зокрема колоніального минулого та тривалої боротьби за державність. У цьому контексті культурна дипломатія сприяє переосмисленню традиційних уявлень про Східну Європу, де тривалий час домінував російський культурний наратив [2, с. 1060]. Представлення української культури як самостійного явища у світовому культурному просторі допомагає формувати нове бачення України як важливого суб'єкта європейської історії та культури.

Важливу роль у реалізації зазначених функцій культурної дипломатії відіграють як державні інституції, так і громадські та волонтерські ініціативи, діяльність яких у період війни часто взаємодоповнює одна одну. На державному рівні важливими суб'єктами культурної дипломатії є дипломатичні представництва України за кордоном, профільні державні установи та культурні інституції. Значну роль у популяризації української культури відіграє Український інститут, який організовує культурні події, виставки, лекції, кінопокази та мистецькі резиденції у різних країнах світу. Його діяльність спрямована на формування позитивного образу України, популяризацію сучасного українського мистецтва та розширення міжнародних культурних зв'язків [3, с. 36]. До інструментів державної культурної дипломатії належить також підтримка перекладів української літератури іноземними мовами, участь українських митців у міжнародних фестивалях і виставках, організація гастролей театральних і музичних колективів. Важливе місце посідають міжнародні наукові конференції, які сприяють поширенню знань про історію, культуру та сучасні політичні процеси в Україні. Завдяки таким заходам українська проблематика постійно присутня у міжнародному інтелектуальному

та культурному просторі. Волонтерські та культурні спільноти, митці, науковці та представники креативних індустрій активно долучаються до міжнародної комунікації, виступаючи своєрідними «культурними амбасадорами» України. Їхня діяльність сприяє формуванню позитивного образу України як держави, що відстоює демократичні цінності, права людини та принципи міжнародного права.

Таким чином, культурна дипломатія під час війни виконує комплексну функцію, поєднуючи інструменти культурної комунікації, публічної історії та міжнародної взаємодії. Вона сприяє формуванню міжнародної підтримки України, протидіє інформаційній агресії Росії та допомагає інтегрувати український культурний досвід у глобальний гуманітарний простір.

Література:

1. Андрес Г. «М'яка сила» України: зарубіжні музейні проекти та формати культурної дипломатії після 2022 року. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. Вип. 4. С. 90–96. URL: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-4-11> (дата звернення: 11.03.2026).

2. Гололобов С. М. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 18. С. 1057–1078.

3. Кушнарєва М. Українська культурна дипломатія під час війни: досвід, проблеми, перспективи. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 67. С. 35–53. URL: <https://surl.li/mkwjrm> (дата звернення: 11.03.2026).

4. Хоменко А. І. Вплив війни на культурну дипломатію України: нові виклики та стратегії. *Збірка матеріалів V Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2023: історія та міжнародні відносини в інформаційному протистоянні»*. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. Вип. 8. С. 170–173.

5. Chernov M. 20 Days in Mariupol. Documentary film, 2023. URL: https://www.youtube.com/watch?v=9H_Fg_5x4ME (дата звернення: 11.03.2026).